

29. marts 2012

UPA 2012/86

AAQQISSERT

Aalajangiussassatut siunnersuut 9. marts 2012-imik ullulerneqartoq taarserpaa, siunnersuutip qulequtaani oqaatsit tulleriissaarneri aaqqiissuteqarneranik kinguneranik teknikkikkut iluarsineqarpoq.

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Toqusimasunut atatillugu pisortat akiliutigisartagaat pillugu Inatsisartunut nassuiaammik Naalakkersuisut kingusinnerpaamik UPA 2013-imi saqqummiusseqqullugit peqqunneqarnissaanut Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaasiormi siunnersuutip tulluuttuni nassuiaataani immikkoortoq 1-imit 7-imut allanneqartut qissimigaarneqassapput:

(Inatsisartunut ilaasortaq Ruth Heilmann, Siumut)

Tungavilersuut:

- 1) **Toqusoqartillugu qimagaasunullu tunngatillugu toqusup assartorneqarneranut, qimagaasut angalanerannut toqusumillu ilisinnermut atatillugu pisortat pisussaaffii pillugit maleruagassaannik nassuiaat.**
- 2) **Assartuinnermut, angalanermut ilisinnermullu tunngatillugu toqusumut taassumalu qimagaanut tunngatillugu pisortat maleruagassiorneqanngitsunik periusaannik nassuiaat, tassunga ilanngullugu periutsip ineriartornerata oqaluttuassartaa. Matumani pingaarnertut peqqinnissaqarfiup periusaa aallaavigalugu, taamaattorli aamma ilinniagaqartut innuttallu allat angalasut imaluunniit pisortat sinerlugit angalasut angalaqataasulluunniit.**
- 3) **Toqusut assartornerannut, ilaqutaasut akiliunneqarlutik angalaneranut aammalu ilisinnermut atatillugu aningaasartuutit akilerneqartarnerannut atatillugu aningaasartuutit ineriartornerat pillugu nassuiaat.**
- 4) **Toqusimasunik assartuisarnermut, toqusimasup ilaqutaasa akiliunneqarlutik angalasarnerannut aammalu ilisinnermut atatillugu aningaasartuutit Kalaallit Nunaanni innuttanut tamanut atuuttumik ataatsimut maleruagassiunneqarnissaannut periarfissat pillugit nassuiaat.**
- 5) **Kalaallit Nunaanni toqusimasunik ikullaasarfiliornissamut periarfissanut tunngatillugu nassuiaat.**

- 6) **Kalaallit Nunaanni illerfissarsiutileqatigiit ilisisarnermullu tunngatillugu peqatigiiffiit pillugit kiisalu pineqartoq pillugu sillimmasiisinaanermut nassuiaat.**
- 7) **Nassuiaat kingusinnerpaamik UPA 2013-imi pisortatut oqartussaasut qanoq ilillutik toqusimasumut taassumalu qimagaanut timinik toqusimasunik passussisarnermut periutsit atorlugit kiisalu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut atatillugu imminut nammassinnaasumik tunngaveqarluni siunissami ilisisarnermut atatillugu kiisalu toqusimasup piffimmit toquffianit piffimmut ilisaaffissaanut imaluunniit Kalaallit Nunaanni ilisaanissaanut angallanneqarneranut atatillugu maleruagassiornissaanut kaammattuuteqarnermik naggaserneqassaaq.**

Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap Pisortanit ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 15, 20. novembari 2006-imeersoq, pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsisartut peqqussutaat nr.5, 29. maji 2008-mi allanngortinneqartup allannguutissaanut siunnersuummik suliarinninneranut atatillugu, Peqqinnissaqarfiup napparsimasunik toqukkut qimaguttunik isumaginnittarnera inatsisitigut tunngaveqarnani taamaallaat pineqartumi periutsit atorveqartartut malillugit pisartoq paasinarsivoq. Periuserineqartartup taassuma Namminersornerulluni Oqartussaanerup kiisalu Namminersorluni Oqartussaanerup nalaani qanoq ineriartorsimanera pillugu oqaluttuassartap paasinissaa pisariaqarpoq. Taamattaq periutsit utuuttup imaa pillugu eqqoqqissaartumik nassuiaanneqarnissaq pissusissamisuuksaaq, taamaalilluta uagut politikerit aammalumi innuttaasut tassanga ilisimasaqalernissaat anguneqarsinnaaqqullugu. Tassunga tapertaliullugu periutsip inatsisitigut aalajangersaavigineqarsinnaanera eqqarsaatigineqartariaqarpoq, taamaaliornikkut periuseq nalaatsornikkut peqqinnissaqarfiup aningaasatigut inissisimanera apeqqutaatillugu allanngorarsinnaanera pisinnaaqqunagu.

Sulisartut inuussutissarsiuteqartut assigiinngitsut, soorlu assersuutigalugu atorfillit tjenestemand-itullu atorfeqartut, maleruagassani aalajangersakkani assigiinngitsutigut pisinnaatitaaffeqarput, immikkullu isumaqatigiissuteqarnikkut atorfeqartut pineqartoq pillugu immikkut isumaqatigiissutit naapertorlugit pisinnaatitaaffeqarsinnaallutik. Maleruagassat isumaqatigiissutillu tamakku assigiinngitsut katersorlugit tamanut utuuttumik maleruagassiorutta ajunnginnerunnginnerluni? Toqukkummi qimagussimasunut taakkulu qimagaannut sulisartutut qanoq inissisimaneq imaluunniit suliffissaqanngitsuuneq apeqqutaalluni sooq assigiinngitsunik pisinnaatitaaffeqartoqassava?

Toqugutta tamatta assigiimmik pineqartariaqarpugut!

Ilinniagaqartoq atuariartoqqalluni angalanerata nalaani imaluunniit suliffimmik misiliinermi nalaani Kalaallit Nunaanni imaluunniit taassuma avataani toqukkut qimaguppat pisortat qanoq suliamik isumaginnittarpat? Matumani pisortat napparsimalluni katsorsartikkiartornerup nalaani toqukkut qimagunnermi periusiannit imaluunniit suliffissaqanngitsup illoqarfimmi allami najugarinngisaminiilluni toqukkut qimagunneranit allaanerusumik suliarinnissappat?

Kommunalbestyrelsini ilaasortat imaluunniit Inatsisartuni ilaasortat toqukkut qimaguppata qanoq pisoqassava, taakku toqukkut qimaguppata innuttaasunit allanit allaanerusumik suliaq ingerlanneqassava?

Kalaallit Nunaanni kommunimi sorlermi najugaqarneq apeqqutaatillugu kommunit qanigisatut ilaqtamik ilisiartorluni angalanermut atatillugu kommunit ataasiakkaat ikiorsiisernerat qanoq assigiinngitsigaa? Ilaqutariit arfinilinnik meerartallit assersuutitut tigugutsigit, taakkunanga marluk Kalaallit Nunaanni kommunimi ataatsimi najugaqartut allallu marluk kommunimi allami najugaqartut kiisalu meeqqat allat marluk Danmarkimi najugaqartut. Meeqqanut arfinilinnut taakkununga anaanaasoq toqukkut qimaguppat, taava anaanaap taassuma meerai arfinillit anaanamik ilisaanissaannut ornigunnissaannut ikiorserneqarsinnaanerat assigiinngilaq. Taamaattoqarnissaa kissaatigaarput? Unga kissaatiginngilara! Meerartat qimagaasut tamarmik assigiimmik pisinnaatitaaffeqartariaarput.

Kalaallit Nunaanni toqusimasunik ikuallaaviliortoqarnissaa piffissanngunngila? Isumaqarpunga apeqqut taanna qaqilerlugu misissorluartariaqaleripput. Toqusortatta timaasa ilisarneri ileqqoraarput, taamaattorli innuttaasut amerlanerugaluttuinnartut arlaannik assigiinngitsunik patsiseqarlutik toqugunik ikuallagaanissartik kissaatigeratarsinnaagaat takorloorsinnaavarput.

Kalaallit Nunaanni toqukkut qimaguttut naalagaaffimmi sorlermi innuttaanerat apeqqutaatillugu assigiinngitsunik pisinnaatitaaffeqarpat, imaluunniit innuttat tamarmik assigiimmik pisinnaatitaaffeqarpat?

Apeqqutit amerlaqaat, isumaqarpungalu tamakku pillugit nassuiaasiortoqarnissaa pisariaqartinneqartoq, nassuiaallu taanna aalajangiinissaq siunertarlugu politikikkut oqallinnissamut tunngaviussasoq isumaqarpunga.

Pineqartoq pillugu aaqqiissusiornermi Kalaallit Nunaanni innuttat tamarmik assigiimmik pineqartariaqarnerat tunngaviusariaqartoq isumaqarpunga. Tamatumalu saniatigut inunnut toqukkut qimaguttunut tunngatillugu pisortat suliamik ingerlatsineranni upperisamut kulturimullu apeqqutit tunngassutillit ilanngullugit isumaginnittoqartariaqartoq isumaqarpunga.

Taamatuttaaq toqusumik taassumalu ilaqutaanik isumaginninneq ataqinassusilimmik ataqinninnermillu tunngaveqarluni ingerlanneqartariaqarnera pingaaruteqartoq isumaqarpunga.

Assersuutigalugu napparsimasoq Kalaallit Nunaanni nuattaluunniit avataani katsorsarneqarnermi nalaani toqukkut qimaguppat, ilaqutaasut ilerranik assartuisariaqarnermut aningaasartuutit nammagassinneqarnissaat pissussamisoorinnaangilaq.

Inuit amerlanerugaluttuinnartut taamak periuseqarnermik kusanaaginninnerat pissutigalugu pineqartoq pillugu maleruagassiorlunilu aningaasartuutit kimit nammanneqarnissaat pillugu aalajangersaasoqartariaqartoq isumaqarpunga.

Siunnersuutip pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kinguneqaatissai:

Nassuiaammik kissaatigineqartumik suliaqarnermi allaffissornikkut isumalluutit tullerriaartariaqarneri pisariaqarpoq. Naalakkersuisoqarfik sorleq suliamik ingerlatsissanersoq Naalakkersuisut aalajangissavaat. Ataatsimut isigalugu inatsisit toqukkut qimagunnermut tunngasut Naalakkersuisoqarfinnut assigiinngitsunut siaruarsimani pissutigalugit Namminersorlutik Oqartussat erseqqilluinnartumik ataatsimoortumik ilisimasanik pigisaqanngillat. Pisortanit ikiorserneqarneq pillugu maleruagassat Ilaqutariinnermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut

Naligiissitaanermullu Naalackersuisoqarfimmit isumagineqarput. Ilinniagaqarnerisutisarneq pillugu maleruagassat Ilinniartitaanermut Iisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfimmit isumagineqarput. Inatsisartunut ilaasortat pisinnaatitaaffi pillugit aalajangersakkat Inatsisartut siulittaasoqarfiannit isumagineqarput. Atorfillit tjestemand-itullu atorfillit pillugit inatsisit isumaqatigiissutillu Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmi inissisimapput. Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfiup ataani peqqinnissaqarfimmi napparsimasut katsorsarneqarnermik nalaani toqukkut qimaguttut pillugit suliamik ingerlatsisarnermi periutsit atuuttut ilisimaneqarput. Pineqartorli pillugu nalinginnaasumik periutsip ineriartorsimanera pillugu paasisutissanik pissarsiniarneq ajornakusoorneuvoq, tamannali ajornangilaq. Kommunini Nunamillu Namminermut Naalackersuisoqarfimmi ilaatigut Nunaqarfinni Aqutsisunut aammalu kommunalbestyrelsinit ilaasortat pillugit maleruagassat aquneqarput. Pisortanit ikiorsiisarneq pillugu inatsit aammalu ilisiartornermut atatillugu ikiorserneqarnej illerfimmillu angallassineq pillugu kommunit suliamik ingerlatsipput.

Nassuiaasiarluni sulinissamut atatillugu allaffissornermut aningaasartuutit, allaffissornermut aningaasaliissutaareertut iluini pingaarnersiuinikkut nassaarineqarnissaat kissaatiginarpoq.

Maannamut periusaasutut atorneqartut assigalugit pineqartoq pillugu inatsisiliortoqassappat, siunnersuut aningaasartuutaasareersunut sanilliullugu taamaaginnassaaq. Periusaareersulli pitsannagortinneqassappata tamanna siunnersuuteqarnikkut aningaasartuuteqarnerulernissamik kinguneqassaaq. Massakkuugallartorli pineqartoq pillugu inaarutaasumik maleruagassaalerumaartussat qanoq ikkumaarneri nalunarpoq, taamaammallu siunnersuut qanorpiaq aningaasatigut kinguneqaateqassanersoq oqaatigineq ajornarluni.

Ullumikkut maleruagassanut, isumaqatigiissutinut aammalu periutsinut assigiinngitsunut Namminersorlutik Oqartussaqaarfimmut tamanut siammakalaarsimasunut sanilliullugu toqukkut qimaguttoqarneranut, ilisinermullu aammalu tassunga tunngasumik pisinnaatitaaffiit maleruagassanut ataatsinut katersorneri ungasinnerusoq isigalugu allaffissornikkut pisariillisaanermik kinguneqassapput.